

2.ÖĞRENME ALANI

EVİMİZ

DÜNYA

ÜNİTE ÖN DEĞERLENDİRME SORULARI

- ❖ Konumunuzu nasıl belirlersiniz?
- ❖ Yön bulma yöntemlerinden hangilerini biliyorsunuz?
- ❖ Farklı harita türlerini açıklayabilir misiniz?
- ❖ Bir haritanın temel özellikleri nelerdir?
- ❖ Doğal çevre unsurlarına örnekler verebilir misiniz?
- ❖ Herhangi bir afetle ilgili bir uyarı geldiği zaman ne yapacağınızı biliyor musunuz?
- ❖ Yaşadığınız ilde görülme ihtimali olan afetlerin neler olduğunu biliyor musunuz?

İLİMİZİN GÖRECELİ KONUMU

Öğrenme Çıktısı

SB.5.2.1. Yaşadığı ilin göreceli konum özelliklerini belirleyebilme

Kavram Bilgisi

Konum: Bir yerin, bir nesnenin başka yerlere nesnelere karşı durumuna denir.

Merhaba Ayşe okulda bugün seni göremedim. Okula neden gelmedin hasta mısın?

Merhaba Ali. Biz yakında taşınacağımız için ben Cumhuriyet Ortaokuluna kayıt yaptırdım. Yeni Okulum şehrimizdeki Hastanenin batısında, Ulu Camii'ne varmadan sağda merkez parkın bitişiğinde yer almakta.

Ali ve Ayşe arasında geçen konuşmada Ayşe okulunun yerini tarif ederken okulunun hangi özelliklerinden faydalanmıştır?

Ayşe, okulunun yerini tarif ederken çevresel yapılar, yönler ve referans noktaları gibi coğrafi özelliklerden faydalanmıştır.

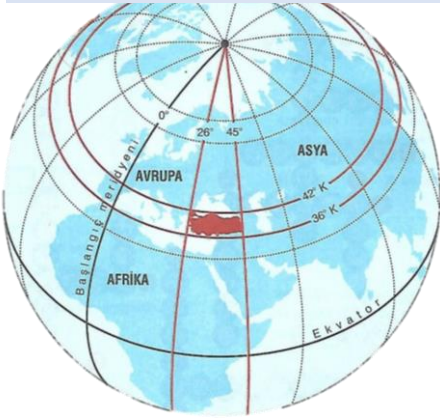
Sizlerde kendi okulunuzun yerini tarif ediniz. Bu tarifi yaparken hangi özellikleri göz önünde bulundurdunuz belirtiniz.

Öğrenci kendi okuluna göre cevaplayacak.

Bir yerin Dünya üzerindeki yerini belirlemek için kullanılan terime **Coğrafi Konum** denir. Coğrafi konum **Matematik (Mutlak) Konum** ve **Özel (Göreceli) konum** olarak ikiye ayrılmaktadır.

Matematik (Mutlak) Konum: Bir yerin ekvatora ve Greenwich e göre konumudur. Matematiksel terimlerle ifade edilir. Örneğin ülkemizin matematik konumu 26-45 doğu meridyenleri 36-42 kuzey paralelleridir.

Özel (Göreceli) Konum: Bir yerin kıtalara okyanuslara, boğazlara enerji kaynaklarına, yollara, komşu illere, ülkelere... göre durumunu ifade eder. Örneğin ülkemiz önemli su yolları arasında yer alan Çanakkale ve İstanbul boğazlarına hâkim olması.

Soru Çözdüren Bilgi

Bir yerin matematik konumu değişmezken göreceli konumu zamana ve çevresel faktörlere göre değişebilir. Örneğin bir yere yapılan yeni bir hava limanı ya da köprü oranın göreceli konumunu etkilerken matematik konumunu etkilemez.

Bir yerin göreceli konumunu tarif ederken yönlerden ve belirli nesnelerden (Cami, Okul, Hastane Park...) faydalanırız.

GÖRECELİ KONUMUN ETKİLERİ ÖZELLİKLERİ

- ❖ **Kıtalara, okyanuslara, denizlere ve boğazlara olan uzaklık:** Bir yerin kıtalara, okyanuslara, denizlere ve boğazlara olan uzaklığı göreceli konumunu belirler.
- ❖ **Komşu ülkeler:** Bir yerin komşu olduğu ülkeler de göreceli konumun bir parçasıdır.
- ❖ **Yer altı ve yer üstü kaynakları:** Bir bölgenin sahip olduğu doğal kaynaklar, göreceli konumunu etkiler.
- ❖ **Yükselti ve yeryüzü şekilleri:** Bölgenin yükseltisi ve yeryüzü şekilleri de göreceli konumun belirleyici unsurlarıdır.
- ❖ **Önemli ulaşım yollarına yakınlık:** Karayolları, demiryolları, deniz yolları gibi önemli ulaşım yollarına olan yakınlık da göreceli konumu etkiler.
- ❖ **İklim özellikleri:** Bölgenin iklimi ve bu iklimin çevre bölgelerle olan ilişkisi de göreceli konumun bir parçasıdır.
- ❖ **Ekonomik ve ticari merkezlere yakınlık:** Ticaret yolları ve ekonomik merkezlere olan yakınlık, göreceli konumu belirler.
- ❖ **Tarihi ve kültürel özellikler:** Tarihi ve kültürel zenginlikler de göreceli konumun bir parçasıdır.

Göreceli konum bir yerin diğer yerlere göre konumunu ifade eder. Bu konum kişisel algılara göre ya da zamanla çevresel değişimlere göre değişebilir. Bu konumu belirlerken ana ve ara yönlerden de faydalanırız.

Sizlerde yukarıda verilen harita ile ilgili soruları haritanın sağ alt köşesinde yer alan yön işaretini de kullanarak cevaplayınız.

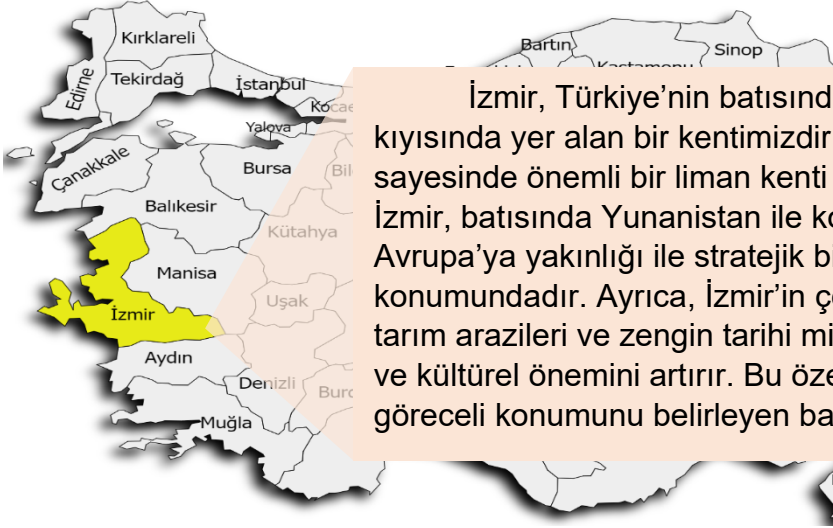
Sultanahmet Camii'nin kuzeybatısında yer alan yapılar nelerdir?..... **Sultanahmet Parkı ve Meydanı, İstanbul İl MEM, Nuruosmaniye Cami** .....

Ayasofya caminin kuzeydoğusunda yer alan yapı nedir?..... **Topkapı Sarayı** .....

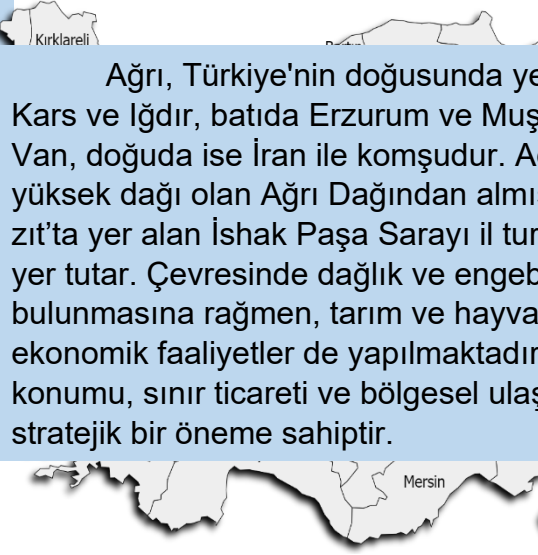
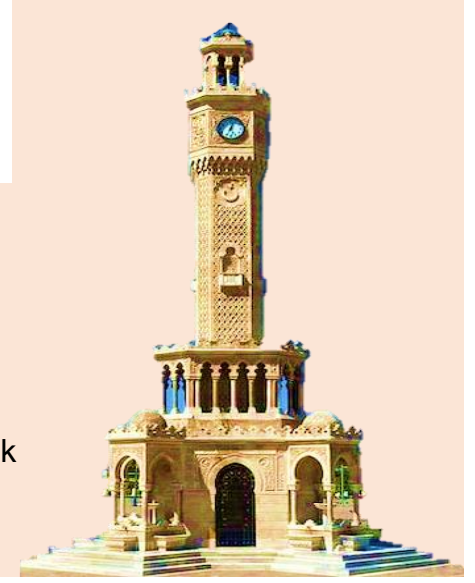
Sultanahmet parkı ve meydanının güneyinde yer alan yapı nedir?..... **Sultanahmet Camii** .....

BAZI İLLERİMİZİN GÖRECELİ KONUMUN ÖZELLİKLERİ

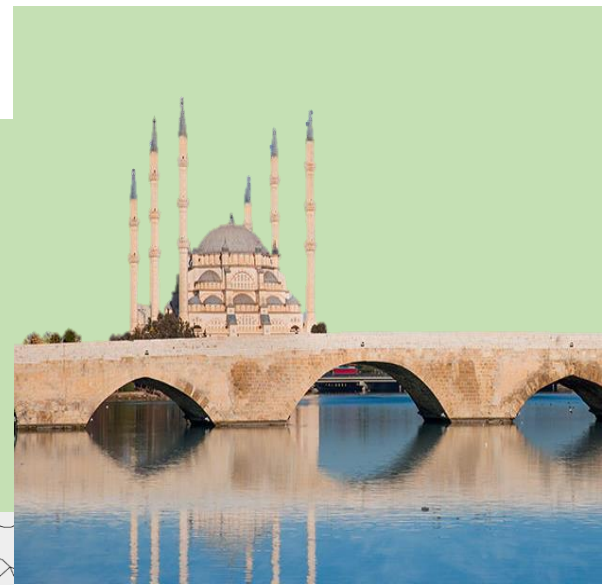
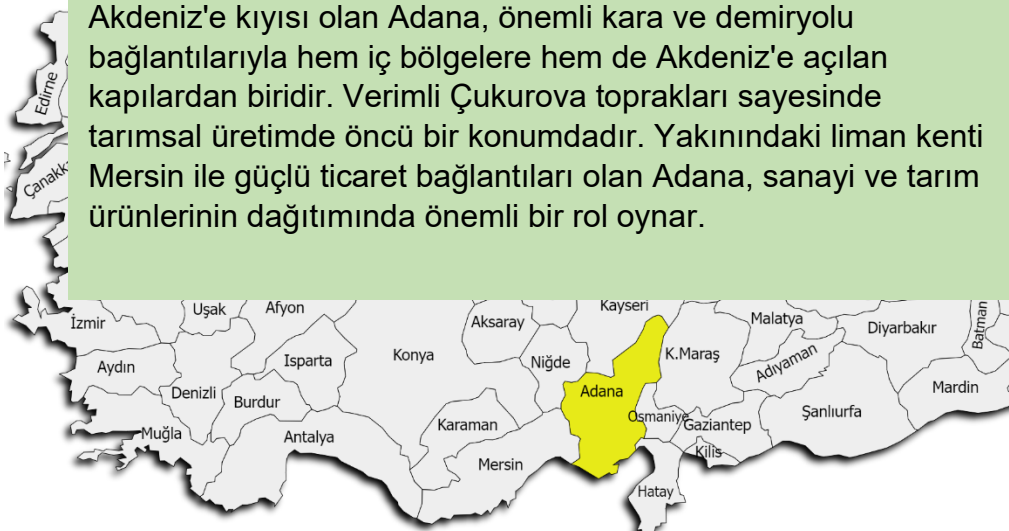
İzmir, Türkiye'nin batısında, Ege Denizi kıyısında yer alan bir kentimizdir. Bu konumu sayesinde önemli bir liman kenti olarak öne çıkar. İzmir, batısında Yunanistan ile komşudur ve Avrupa'ya yakınlığı ile stratejik bir ticaret merkezi konumundadır. Ayrıca, İzmir'in çevresindeki verimli tarım arazileri ve zengin tarihi mirası, şehrin ekonomik ve kültürel önemini artırır. Bu özellikler, İzmir'in göreceli konumunu belirleyen başlıca unsurlardır.

Ağrı, Türkiye'nin doğusunda yer alır. Kuzeyde Kars ve Iğdır, batıda Erzurum ve Muş, güneyde Bitlis ve Van, doğuda ise İran ile komşudur. Adını Türkiye'nin en yüksek dağı olan Ağrı Dağından almıştır. Doğubeyazıt'ta yer alan İshak Paşa Sarayı il turizminde önemli bir yer tutar. Çevresinde dağlık ve engebeli araziler bulunmasına rağmen, tarım ve hayvancılık gibi ekonomik faaliyetler de yapılmaktadır. Ağrı'nın göreceli konumu, sınır ticareti ve bölgesel ulaşım açısından stratejik bir öneme sahiptir.

Adana, Türkiye'nin güneyinde Akdeniz kıyısında yer alır ve coğrafi konumu itibarıyla stratejik bir öneme sahiptir. Doğu Akdeniz'e kıyısı olan Adana, önemli kara ve demiryolu bağlantılarıyla hem iç bölgelere hem de Akdeniz'e açılan kapılardan biridir. Verimli Çukurova toprakları sayesinde tarımsal üretimde öncü bir konumdadır. Yakınındaki liman kenti Mersin ile güçlü ticaret bağlantıları olan Adana, sanayi ve tarım ürünlerinin dağıtımında önemli bir rol oynar.

Sizlerde yaşadığınız ili harita üzerinden renklendirerek ilinizin göreceli konum özelliklerini kısaca verilen boşluklara yazınız. İlimizin sembolü haline gelmiş tarihi ve kültürel özelliğini yansıtan bir resim çiziniz.

Yaşadığım İlin Komşu İlleri: ..... Öğrenci yaşadığı ile göre cevaplayacak

Yaşadığım İlin Ekonomik Özellikleri: .....

Yaşadığım İlin Ulaşım Yollarına Yakınlığı: .....

Yaşadığım İlin Su Kaynaklarına Yakınlığı: .....

Yaşadığım İlin Yer Altı ve Yer Üstü Zenginlikleri: .....

Yaşadığım İlin İklim Özellikleri: .....

Yaşadığım İlin Tarihi ve Kültürel Özellikleri: .....

YAŞADIĞIM İLİN SEMBOLLEŞMİŞ
ÖZELLİĞİNİ ÇİZİYORUM

Aşağıda verilen haritada renklendirilmiş iller ile göreceli konum özelliklerini eşleştiriniz. Cevaplarınızın numarasını harita üzerine yazınız.

- 1-Türkiye'nin en büyük şehri ve kültür, finans, ticaret merkezidir. Marmara ve Karadeniz'e kıyısı vardır.
- 2 – Türkiye'nin başkenti ve devlet yönetiminin merkezi. Anıtkabir burada yer alır.
- 3– Ege Denizi'ne kıyısı olan, önemli bir liman kenti ve ticaret merkezi. Türkiye'nin batısında yer alır.
- 4– Türkiye'nin en büyük turizm destinasyonlarından biri, Akdeniz kıyısında yer alır.
- 5– Önemli bir sanayi ve otomotiv merkezidir. Uludağ kayak merkezi burada yer alır. Marmara denizine kıyısı vardır.
- 6– Türkiye'nin en geniş yüzölçümüne sahip ili, Mevlâna Müzesi ile ünlüdür.
- 7 – Türkiye'nin gastronomi başkentlerinden biri ve baklavasıyla meşhurdur. Sanayi ve ticaret kentidir.
- 8– Karadeniz kıyısında yer alır, tarihi Sümela Manastırı ile bilinir.
- 9– Tarihi surları ve kültürel mirasıyla Doğu'nun önemli şehirlerinden biridir.
- 10– Türkiye'nin tarımsal üretim ve sanayi merkezlerinden biri, kebabıyla ünlüdür.
- 11– Türkiye'nin önemli öğrenci şehirlerinden biri, porsuk çayı ile meşhurdur. Odunpazarı Evleri, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer almaktadır.
- 12 – Büyük bir limana sahip, narenciye üretimiyle tanınan Akdeniz şehri.
- 13– Türkiye'nin doğusunda yer alır. Dünyanın en büyük sodalı gölü olan Van gölüne ev sahipliği yapar.
- 14– Palandöken Kayak Merkezi ve tarihi eserleri ile bilinen şehrimizdir.

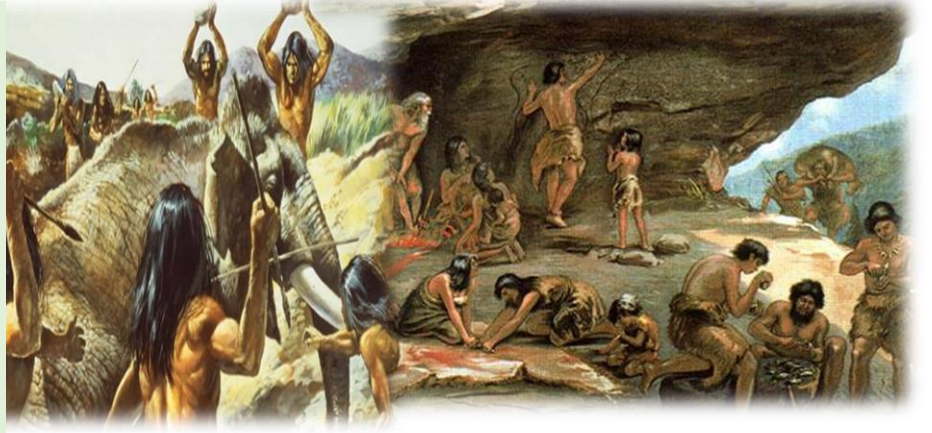
DOĞAL VE BEŞERİ ÇEVREMİZDEKİ DEĞİŞİM

Öğrenme Çıktısı

SB.5.2.2. Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevredeki değişimi neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme

İnsanlar tarih boyunca yerleşim yeri seçerken doğal ve beşerî faktörlerin olumlu yönde olmasına dikkat etmişlerdir. Daha çok su kaynaklarının bol, iklimin elverişli, toprağın verimli olduğu yerleri tercih etmişlerdir. Yerleştikleri bu doğal ortamları da çeşitli beşerî müdahalelerle evler, yollar, köprüler inşa ederek değiştirmişlerdir.

Doğal ortamları değiştirme kabiliyetine sahip olmadığı dönemlerde **Avcı ve Toplayıcı** bir yaşam sürmüştür. Avcı toplayıcı toplumda **kadınlar** çevrede bulunan **meyveleri ve tohumları toplarken erkekler avcılıkla** uğraşmıştır. Avcı toplayıcı özelliklerinden dolayı **sürekli göç etmişler, Mağaralarda ve ağaç kovuklarında** yaşamışlardır.

Havanın ısınması ve insanların yavaş yavaş bilinçlenmesi ile insanlar tohumları ekerek **tarım yapmaya** başlamış bazı **hayvanları evcilleştirmiştir**. Bu süreç sonunda **mağaralardan çıkan insanoğlu evler yapmaya başlamış** evlerin çoğalması ile **ilk köyler** ortaya çıkmıştır. Yerleşik hayata geçiş ile birlikte doğal ve beşerî ortamda değişimlerde başlamıştır.

GEÇMİŞTE İNSANLARIN BİR YERE YERLEŞMEK İÇİN DİKKAT ETTİĞİ UNSURLAR

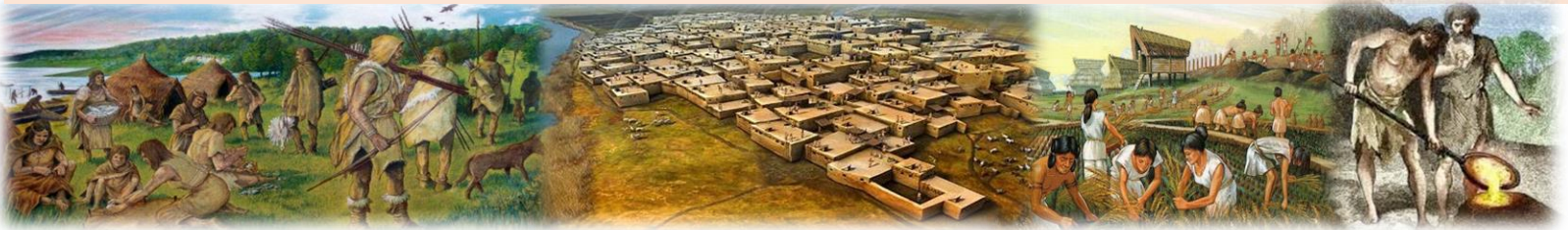
İklim şartları yaşamaya uygun olan yerler tercih edilmiştir.

Su kaynakları bol ve ulaşılması kolay yerler tercih edilmiştir.

Vahşi hayvanlardan korunmak için **güvenli** yerleri tercih etmişlerdir.

Üretimin başlaması ile birlikte **Verimli tarım arazilerinin** yakınlarına yerleşmişlerdir.

Bazı **madenlerin** yakınlarına ve **ticaret yolları** üzerine yerleşmişlerdir.

GÜNÜMÜZDE İNSANLARIN BİR YERE YERLEŞMEK İÇİN DİKKAT ETTİĞİ UNSURLAR

Sanayinin geliştiği ve iş imkanlarının fazla olduğu yerler tercih edilmektedir.

Ulaşım imkanlarının çeşitli ve gelişmiş olduğu yerler tercih dilmektedir.

Eğitim ve sağlık imkanlarının geliştiği yerler tercih edilmektedir.

Ticaret, tarım madencilik ve turizm imkânlarının geliştiği yerler tercih edilmektedir.

Sosyal faaliyetlerin geliştiği yerler tercih edilmektedir.

İlk insanlar yerleşim yeri seçerken daha çok doğal unsurları göz önünde bulundururken günümüzde ise doğal unsurların yanında beşeri unsurlarda önemli hale gelmiştir.

Ülkemiz doğal ve beşerî varlıklar bakımından da oldukça zengin bir ülkedir. Bu doğal ve beşerî unsurlarımızdan bazılarını kısaca inceleyelim.

ÜLKEMİZDEKİ BAZI ÖNEMLİ DOĞAL VARLIKLARIMIZ

- ❖ Pamukkale Travertenleri .....Denizli
- ❖ Manyas Kuş Cenneti .....Balıkesir
- ❖ Peri Bacaları .....Nevşehir
- ❖ İhlara Vadisi .....Aksaray
- ❖ Damlataş Mağarası .....Antalya
- ❖ Manavgat Şelalesi .....Antalya
- ❖ Uzungöl.....Trabzon
- ❖ Ayder yaylası.....Rize
- ❖ Kelebekler Vadisi .....Muğla
- ❖ Abant Gölü.....Bolu
- ❖ Ölüdeniz .....Muğla
- ❖ Yedigöller Milli Parkı .....Bolu
- ❖ Ağrı dağı.....Ağrı
- ❖ İnsuyu Mağarası .....Burdur
- ❖ Düden şelalesi.....Antalya

Kavram Bilgim

Doğal Varlık:

Doğada kendiliğinden bulunan ve oluşumunda insan faktörü olmayan varlıklardır. Göl, Dağ, Deniz, Akarsu...

Beşerî Varlık:

İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak ve yaşam kalitesini artırmak amacıyla oluşturduğu her türlü yapıdır. Köprü, Bina, Baraj...

ÜLKEMİZDEKİ BAZI ÖNEMLİ TARİHİ VARLIKLARIMIZ

- ❖ Efes Antik Kenti .....İzmir
- ❖ Sümela Manastırı .....Trabzon
- ❖ Nemrut Heykelleri .....Adıyaman
- ❖ Mevlâna Türbesi .....Konya
- ❖ Kız Kalesi .....Mersin
- ❖ Harran Evleri .....Şanlıurfa
- ❖ Rumeli Hisarı.....İstanbul
- ❖ Truva Atı .....Çanakkale
- ❖ Ayasofya Cami.....İstanbul
- ❖ Topkapı Sarayı.....İstanbul
- ❖ Selimiye Cami.....Edirne
- ❖ Diyarbakır Surları .....Diyarbakır
- ❖ Aspendos Tiyatrosu.....Antalya
- ❖ Kız Kulesi .....İstanbul
- ❖ Balıklı Göl .....Şanlıurfa
- ❖ Zeugma Antik Kenti.....Gaziantep
- ❖ Göbekli Tepe .....Şanlıurfa
- ❖ Gök Medrese .....Sivas
- ❖ İshak Paşa Sarayı.....Ağrı
- ❖ Safranbolu Evleri .....Karabük

İnsanlar doğal ortamları kendine göre değiştirirken olumlu ve olumsuz sonuçları da ortaya çıkabilir.

Olumlu Sonuçlar

- ❖ **Gıda Üretimi:** Doğal ortamlar tarım alanlarına dönüştürülerek daha fazla gıda üretimi sağlanabilir.
- ❖ **Barınma ve Yaşam Alanları:** Şehirleşme ile insanlar için daha fazla yaşam alanı ve konut imkânı oluşturulabilir.
- ❖ **Ekonomik Gelişme:** Doğal kaynakların kullanımı ve işlenmesi ile ekonomik büyüme sağlanır.
- ❖ **Ulaşım ve İletişim:** Altyapı projeleri ile ulaşım ve iletişim ağları geliştirilmiş, insanlar arasındaki etkileşim kolaylaştırılır.

Olumsuz Sonuçlar

- ❖ **Biyolojik Çeşitliliğin Azalması:** Doğanın tahrip edilmesi, birçok türün neslinin tükenmesine neden olabilir.
- ❖ **İklim Değişikliği:** Ormanların tahrip edilmesi ve fosil yakıt kullanımı iklim değişikliğine neden olabilir.
- ❖ **Su Kaynaklarının Kirlenmesi ve Azalması:** Sanayi atıkları ve tarım ilaçları, su kaynaklarını kirleterek canlı yaşamı tehdit edebilir.
- ❖ **Toprak Erozyonu ve Çölleşme:** Yanlış tarım uygulamaları ve aşırı otlatma, toprak erozyonuna ve çölleşmeye neden olabilir.
- ❖ **Doğal Afetler:** Doğal ortamların dengesi bozulduğunda sel, heyelan ve kuraklık gibi doğal afetlerin sıklığı ve şiddeti artabilir.
- ❖ **Sağlık Sorunları:** Hava ve su kirliliği, insan sağlığını olumsuz etkileyerek çeşitli hastalıklara neden olabilir.

DOĞAL VE BEŞERİ ÇEVREMİZİN DEĞİŞİMİNE BAZI ÖRNEKLER

Atatürk Barajı, Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamında, bölgenin sulama, enerji üretimi ve ekonomik kalkınmasını sağlamak amacıyla inşa edilmiştir. Bu devasa proje, Fırat Nehri üzerindeki su kaynaklarını daha etkin kullanarak tarım alanlarını genişletmeyi, hidroelektrik enerji üretimiyle enerji ihtiyacını karşılamayı ve bölgenin sosyo-ekonomik yapısını güçlendirmeyi hedeflemektedir. Atatürk Barajı, bu hedeflere ulaşmak için önemli bir rol oynamakta ve bölgenin kalkınmasında belirleyici bir faktör olmaktadır.

1915 Çanakkale Köprüsü, Asya ve Avrupa kıtalarını Çanakkale Boğazı'nda ilk kez birbirine bağlamak amacıyla inşa edilmiştir. Bu köprü, Türkiye'nin ulaşım altyapısını güçlendirmek, bölgesel kalkınmayı desteklemek amacıyla inşa edilmiştir. Köprü, feribotla saatler süren geçiş süresini sadece 6 dakikaya indirerek hem zaman hem de maliyet açısından büyük avantaj sağlamaktadır.

Elbistan Termik Santrali, Türkiye'nin enerji ihtiyacını karşılayan önemli bir tesis olmasına rağmen, çevre üzerinde ciddi etkileri bulunmaktadır. Kömür yakımıyla ortaya çıkan zararlı gazlar, su ve toprak kirliliği, santralin başlıca çevre sorunları arasındadır. Hava kirliliği, solunum yolu hastalıklarına ve asit yağmurlarına neden olurken; su kirliliği, su kaynaklarının kalitesini düşürmekte ve tarım alanlarını olumsuz etkilemektedir.

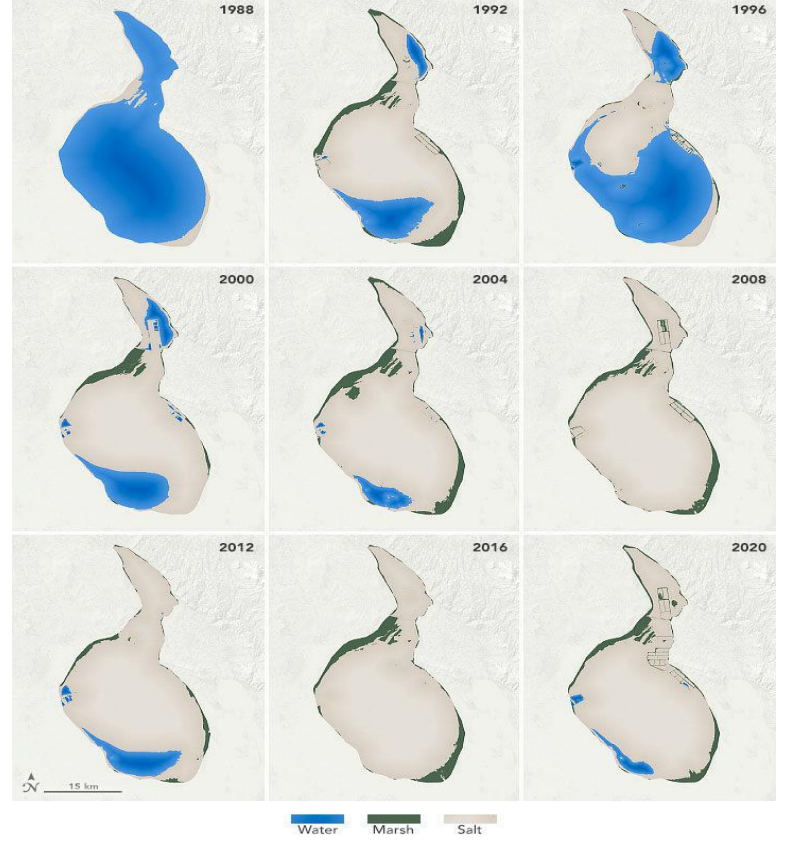
Doğal ortamın değişimine yönelik verilen internet haberinden yola çıkarak Tuz Gölü'nün 1988'den günümüze değişiminin nedenlerini tartışarak verilen boşluğa yazınız.

NASA FARKLI YILLARDAN GÖRÜNTÜLERLE PAYLAŞTI: İŞTE TUZ GÖLÜ'NDEKİ DEĞİŞİM

Zaman zaman Türkiye'den görüntüler paylaşan NASA'nın objektifine bu kez Tuz Gölü takıldı. ABD Havacılık ve Uzay Dairesi NASA, kurumakta olan gölün uydu fotoğraflarını paylaşarak su seviyesindeki azalmayı gözler önüne serdi.

NASA'nın Landsat uyduları tarafından çekilen ve gölün bazı yaz mevsimlerinde tamamen kurduğuna dikkat çekilen paylaşımında göldeki suyun giderek azaldığı belirtildi.

1988'den bu yana farklı yıllarda çekilen uydu görüntülerini paylaşan NASA, "Bir zamanlar Türkiye'nin en büyük ikinci gölü olan Tuz gölü şimdilerde su birikintisinden daha geniş bir alanı kaplıyor" ifadelerine yer verdi. (Türkiye Gazetesi Aralık 2021)

Küresel ısınma ve yağış düzensizlikleri, Belendiği kaynaklara barajlar kurulması ve aşırı tarımsal sulama...

Kocaeli'nin Gebze ilçesinde yaşanan doğal ve beşerî değişimden yola çıkarak meydana gelen etkileri altında verilen boşluklara yazınız?

Kocaeli- Gebze

Gebze, geçmişte küçük bir ilçeyken, özellikle 1960'lı yıllardan sonra kurulan büyük sanayi tesisleri ile Türkiye'nin önemli sanayi merkezlerinden biri haline gelmiştir. Bölgeye yerleşen otomotiv, petrokimya, çimento gibi sektörlerle ait fabrikalar, binlerce kişiye iş imkanı sunmuş, dolayısıyla nüfus artışına ve yeni yerleşim yerlerinin oluşmasına neden olmuştur. Bu durum, Gebze'nin ekonomik yapısını köklü bir şekilde değiştirmiş, ilçenin gelir düzeyi artmış ve hizmet sektörü gelişmiştir.

Ekonomik Değişimler: **Otomotiv, Çimento ve petrokimya gibi alanlarda sanayileşme ve büyüme atmıştır.**

Sosyal Değişimler: **Bölgeye binlerce kişinin iş için gelmesi bölgenin nüfusunu artmıştır**

Çevresel Problemler: **Sanayinin gelişmesi çeşitli çevresel sorunlara neden olmaktadır.**

Altyapı Problemleri: **Sanayinin gelişmesi ve nüfusun artması çeşitli altyapı sorunları ortaya çıkarabilir.**

İlimizin İklimsel Değişimi

Öğrenci Yaşadığı ile göre cevaplayacak

İlimizin Su Kaynaklarındaki
Değişimler

**Öğrenci Yaşadığı ile
göre cevaplayacak**

İlimizin Bitki Örtüsündeki
Değişimler

**Öğrenci Yaşadığı ile
göre cevaplayacak**

**İlimizdeki Ekonomik
Değişimler**

**Öğrenci Yaşadığı ile
göre cevaplayacak**

**İlimizin Ulaşım
Sistemlerindeki Değişimler**

**Öğrenci Yaşadığı ile
göre cevaplayacak**

**İlimizin Yerleşim Alanları ve
Arazi Kullanımındaki
Değişimler
Öğrenci Yaşadığı ile
göre cevaplayacak**

İLİMİZDE MEYDANA GELEBİLECEK AFETLER VE ETKİLERİ

Öğrenme Çıktısı

SB.5.2.3. Yaşadığı ilde meydana gelebilecek afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik farkındalık etkinlikleri düzenleyebilme

Doğal olaylar, gezegenimizin dinamik yapısının bir sonucu olarak sürekli olarak meydana gelir. Atmosferik olaylar ve yer kürenin iç dinamikleri, bu olayların başlıca nedenleridir. Yağmur, kar, rüzgâr gibi olaylar yaşam için gerekli olsa da şiddetli ve yıkıcı bir hal aldıklarında **doğal afetlere** dönüşebilirler. Deprem, volkanik patlamalar ve seller gibi afetler, büyük can ve mal kayıplarına yol açabilir. İnsanlık tarihi boyunca doğal afetlerle mücadele etmek zorunda kalmıştır.

DOĞA OLAYLARI:

Gezegenimizin sürekli hareket halinde olması ve bu hareketlerin sonucunda meydana gelen olaylardır. Rüzgârın esmesi, yağmurun yağması, depremlerin olması gibi günlük hayatta karşılaştığımız pek çok olay, doğa olaylarına örnek olarak gösterilebilir.

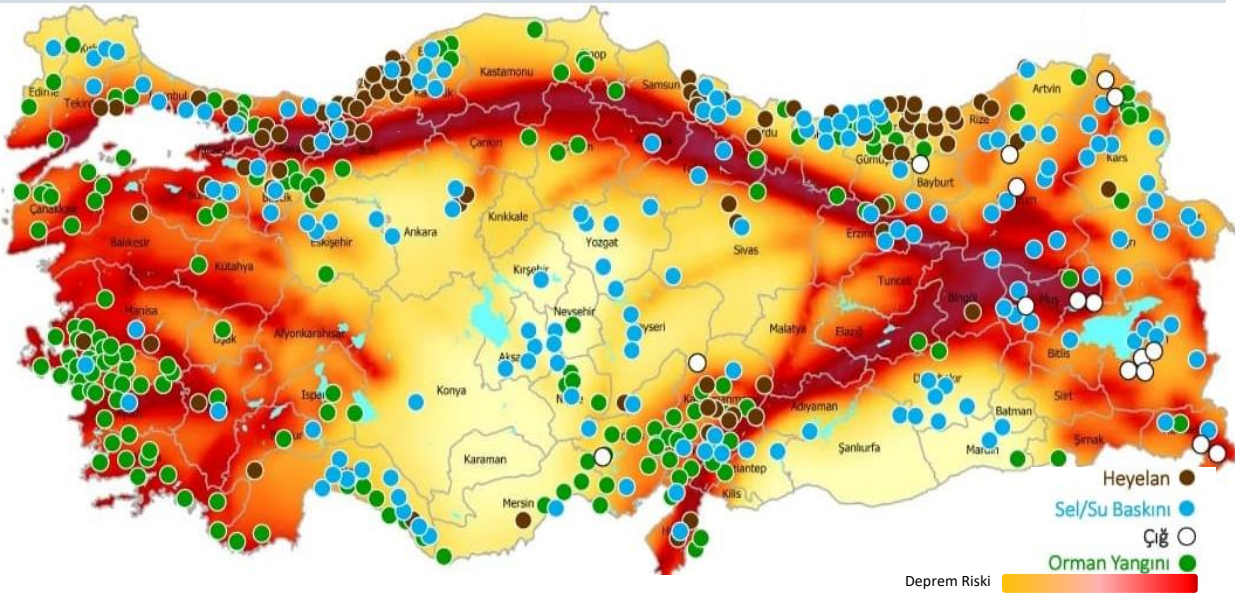

DOĞAL AFET: Doğa olayları sonucunda **aniden meydana gelen, can ve mal kaybına** neden olan olaylara denir. Doğal afetleri başladıktan Sonra engellemek zordur ancak tedbir alınabilir.

Kavram Bilgisi

Dünyadaki birçok ülkede olduğu gibi ülkemizin de çok çeşitli doğal afetlerle karşı karşıya kalma riski vardır. Sizlerde AFAD tarafından hazırlanan **Türkiye Afet Risk haritasını** inceleyerek bulunduğunuz bölgeyi afet riski bakımından değerlendiriniz. Değerlendirme sonucumuzu verilen boşluğa yazınız. (Haritada Erozyon, Obruk, Hortum gibi doğal afetlere yer verilmemiştir.)

AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı): Her türlü afete karşı bilinçlendirmek, önlem almak ve afet durumunda gerekli çalışmaları yapan remi kurum.

Öğrenci haritayı kullanarak yaşadığı yeri Heyelan, Sel, Çığ, Deprem gibi afetlerin riskleri açısından değerlendirecek.

AFETLERE KARŞI ALINABİLECEK BİREYSEL VE TOPLUMSAL ÖNLEMLER

Bireysel Önlemler

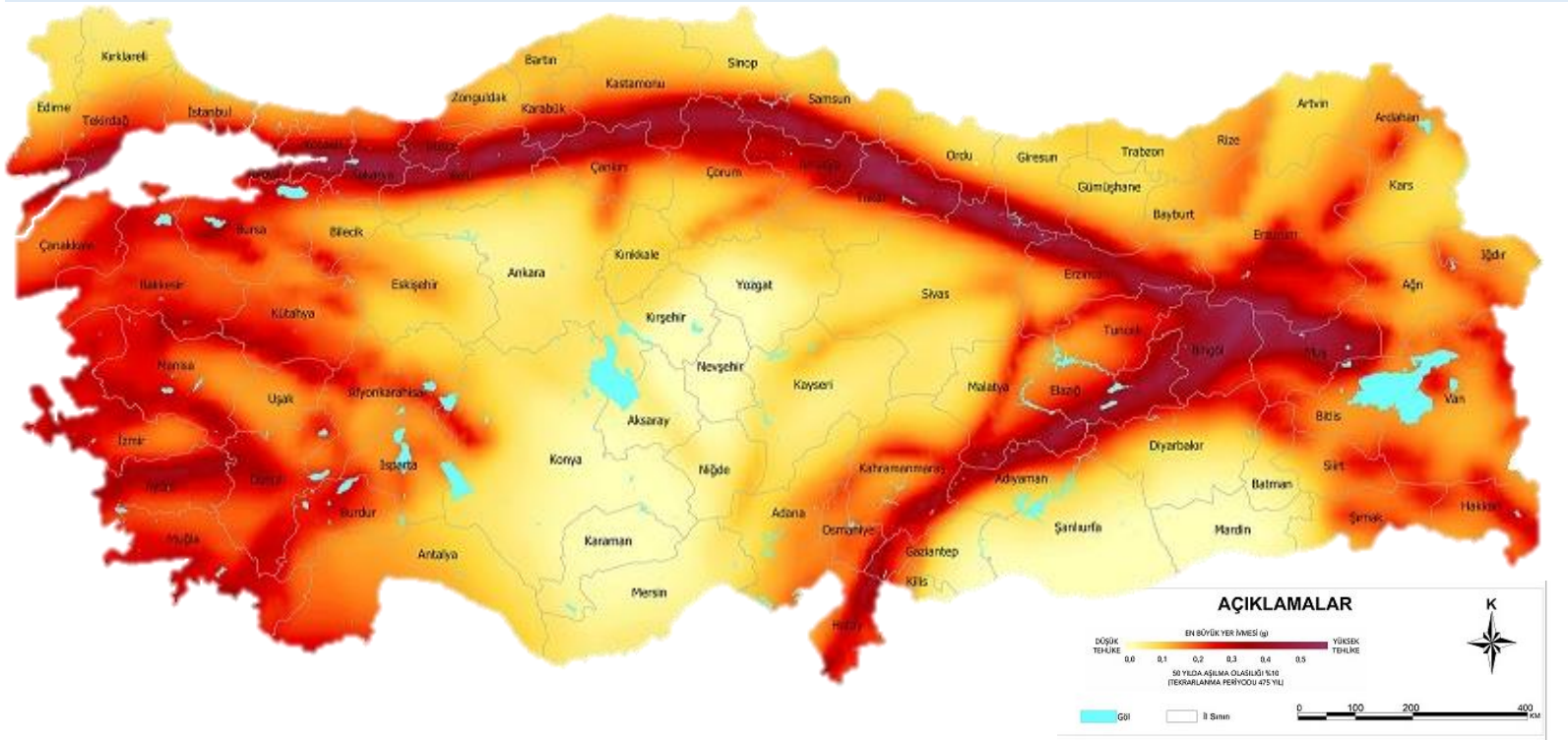
- ❖ **Bilinçlenme:** Doğal afetler hakkında bilgi sahibi olmak, olası bir durumda nasıl davranılması gerektiğini bilmek için çok önemlidir. Afetlere dair yayınlanan broşürleri okumak, eğitimlere katılmak bu konuda farkındalığınızı artıracaktır.
- ❖ **Acil Durum Çantası Hazırlamak:** İçerisinde su, yiyecek, ilk yardım çantası, fener, pil, radyo gibi temel ihtiyaç malzemelerinin bulunduğu bir acil durum çantası hazırlamak, olası bir afette size zaman kazandıracaktır.
- ❖ **Evde Güvenlik:** Evdeki eşyaların sabitlenmesi, elektrik, su ve doğalgaz tesisatının kontrolü gibi önlemler alarak evinizi daha güvenli hale getirebilirsiniz.
- ❖ **Ev Tahliyesi Planı:** Yaşadığınız binadan güvenli bir şekilde tahliye olmak için bir plan hazırlayın ve bu planı evdeki diğer bireylerle paylaşın.
- ❖ **İletişim:** Aile üyeleriyle iletişim kurabilmek için bir plan yapın. Birbirinizin cep telefon numaralarını ezberleyin veya bir liste oluşturun.
- ❖ **Sigorta:** Ev ve eşyalarınızı doğal afetlere karşı sigortalatmak, olası maddi zararların bir kısmını karşılamaya yardımcı olacaktır.

Toplumsal Önlemler

- ❖ **Afet Planlaması:** Ülke yöneticileri ve yerel yönetimler tarafından afetlere karşı detaylı planlar hazırlanmalı ve bu planlar düzenli olarak güncellenmelidir.
- ❖ **Eğitim:** Okullarda ve yaygın eğitim kurumlarında afet bilinci eğitimleri verilmeli, düzenli olarak tatbikatlar yapılmalıdır.
- ❖ **Altyapı:** Binaların ve altyapının afetlere dayanıklı hale getirilmesi için gerekli çalışmalar yapılmalı, afete dirençli kentler oluşturulmalıdır.
- ❖ **Erken Uyarı Sistemleri:** Afetlerin erken tespiti için erken uyarı sistemleri kurulmalı ve bu sistemlerin etkinliği sürekli olarak denetlenmelidir.
- ❖ **Arama ve Kurtarma Ekipleri:** Afet anında hızlı ve etkili müdahale edebilmek için yeterli sayıda arama ve kurtarma ekibi oluşturulmalı ve bu ekipler düzenli olarak eğitimler almalıdır.
- ❖ **Gönüllülük:** Afetlerde gönüllü olarak çalışan sivil toplum kuruluşlarına destek verilmeli ve bu kuruluşların etkinliği artırılmalıdır.
- ❖ **Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü:** Erozyon, sel, çığ gibi afetlerin etkisini azaltmak için Bitki örtüsünün korunması için ülkece tedbirler alınmalıdır.

ÜLKEMİZDE GÖRÜLEBİLECEK DOĞAL AFETLER VE ALINABİLECEK TEDBİRLER

DEPREM: Yer kabuğunun kırılıp yer değiştirmesiyle oluşan büyük yer sarsıntılara denir. Halk arasında **zelzele** de denilmektedir. **SİSMOĞRAF** denilen cihazla **şiddeti** ölçülür. Ülkemiz deprem kuşağı ve **fay hatları üzerinde** yer alır. Bu nedenle ülkemizde sık sık depremler meydana gelir. Sizlerde **Türkiye Deprem Afet Risk Haritasını** kullanarak bulunduğunuz yerin deprem riskini değerlendirip alınabilecek bireysel tedbirleri tartışınız ve kısaca yazınız.

DEPREM ÖNCESİ YAPILMASI GEREKENLER

- ❖ Bina yapımında **depreme dayanıklı** sağlam binalar yapmalıyız.
- ❖ **Fay hatları ve yumuşak zemin** üzerine bina yapmaktan kaçınmalıyız.
- ❖ Çok **katlı bina** yapımından kaçınmalıyız.
- ❖ Evlerimizde **hareketli ve düşebilecek nesneleri** sabitlemeliyiz.
- ❖ **Deprem tatbikatları** yapılarak halk bilinçlendirilmelidir.
- ❖ **Deprem çantası** hazırlamalıyız.
- ❖ **Su ve doğalgaz vanalarının** yerini öğrenmeliyiz.
- ❖ **Toplanma yerleri** belirlemeli ve buralar depreme hazırlanmalıdır.
- ❖ **Devlet kurumları** depreme hazırlıklı olmalı

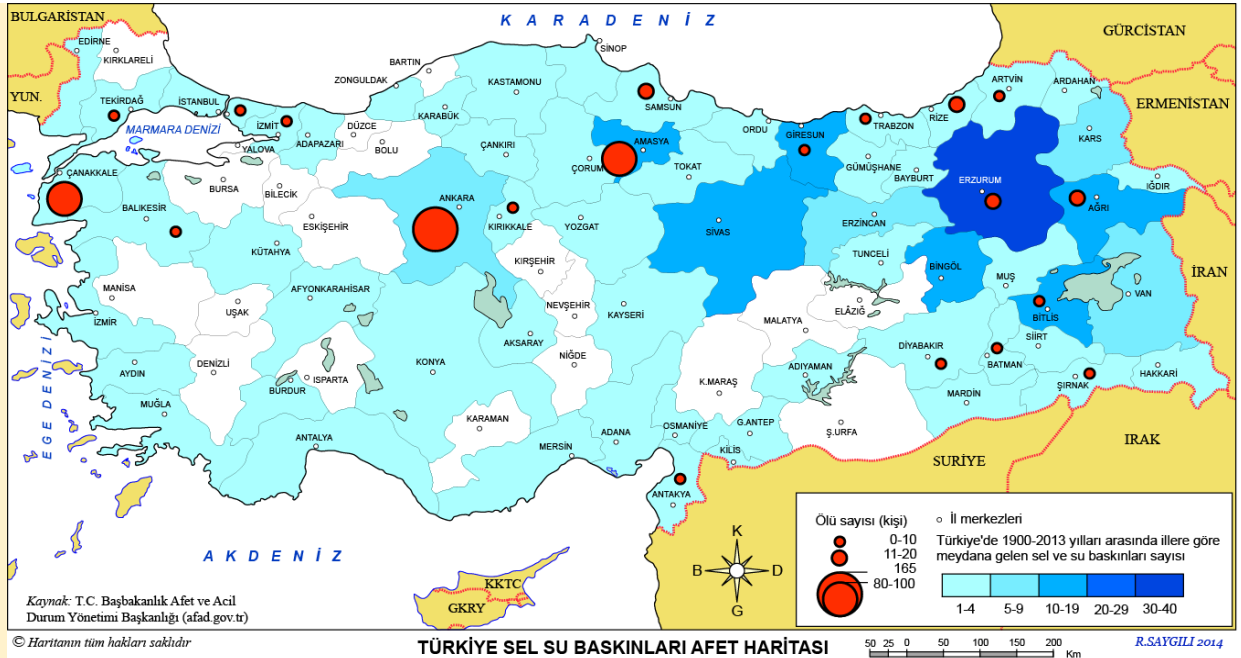
DEPREM ANINDA YAPILMASI GEREKENLER

- ❖ **Panik yapmamalı** sakin olmalıyız.
- ❖ **Merdiven ve asansörlerden** uzak durmalıyız.
- ❖ Üzerimize **devrilebilecek** eşyalardan uzak durmalıyız.
- ❖ Koltuk, Masa Sıra gibi **sağlam bir eşyanın yanına ellerimizle kafamızı koruyarak çömelmeliyiz.** (cenin pozisyonu)
- ❖ Dışarıdaysak **binalardan ve elektrik direklerinden** uzak açık bir alana gitmeliyiz.

Bulunduğum Yerin Deprem Risk Değerlendirmesi

Öğrenci deprem risk haritasını kullanarak yaşadığı yerin riskine göre değerlendirecek

SEL: Aşırı yağış ve karların erimesi sonucu oluşan su baskınlarına **sel** denir. Sizlerde **Türkiye Sel ve Su Baskınları Afet Risk Haritasını** kullanarak bulunduğunuz yerin sel riskini değerlendirip alınabilecek bireysel tedbirleri tartışınız ve kısaca yazınız.

Sel'e Karşı Alınabilecek Tedbirler

- ❖ Dere (Akarsu) yataklarına yerleşme yapılmamalıdır.
- ❖ Ormanların korunması gerekir.
- ❖ Eğimli arazilerde taraçalar yapılmalıdır.
- ❖ Akarsuların önlerine barajlar kurulmalıdır.
- ❖ Şehir altyapıları (kanalizasyon sistemi) suyu tahliye edebilecek büyüklükte yapılmalıdır.

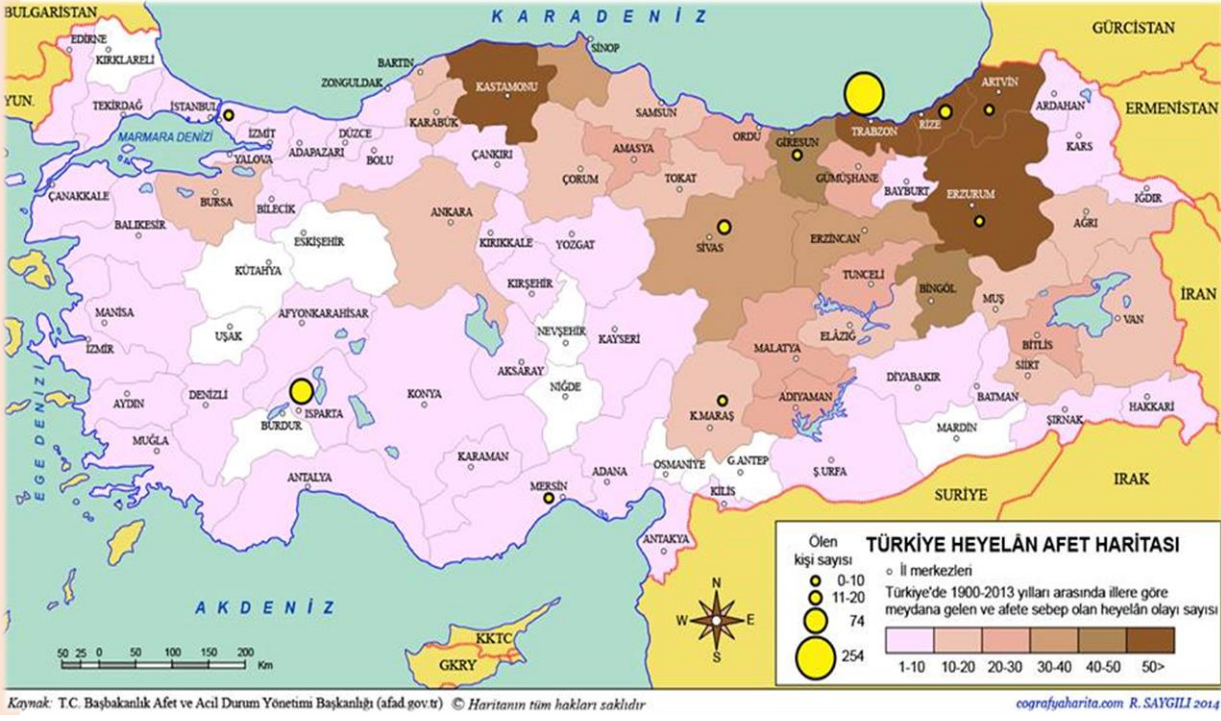
Bulunduğum Yerin Sel Risk Değerlendirmesi

Öğrenci sel risk haritasını kullanarak yaşadığı yerin riskine göre değerlendirecek

HEYELAN: Yağışın çok eğimin fazla olduğu yerlerde toprağın yer değiştirmesine Heyelan denilir. **Toprak kayması** da denilmektedir.

Yağışın çok Arazinin eğimli olduğu yerlerde oluşur. Sizlerde **Türkiye Heyelan Afet Risk Haritasını** kullanarak bulunduğunuz yerin heyelan riskini değerlendirip alınabilecek bireysel tedbirleri tartışınız ve kısaca yazınız

Heyelana Karşı Alınabilecek Tedbirler

- ❖ Toprağın kaymasını önlemek için **set** (heyelan duvarı) yapılmalı.
- ❖ Toprağın tutunmasını sağlamak için **ağaç dikmeliyiz**.
- ❖ Heyelan riski olan yerlere **yerleşim yapmamalıyız**.

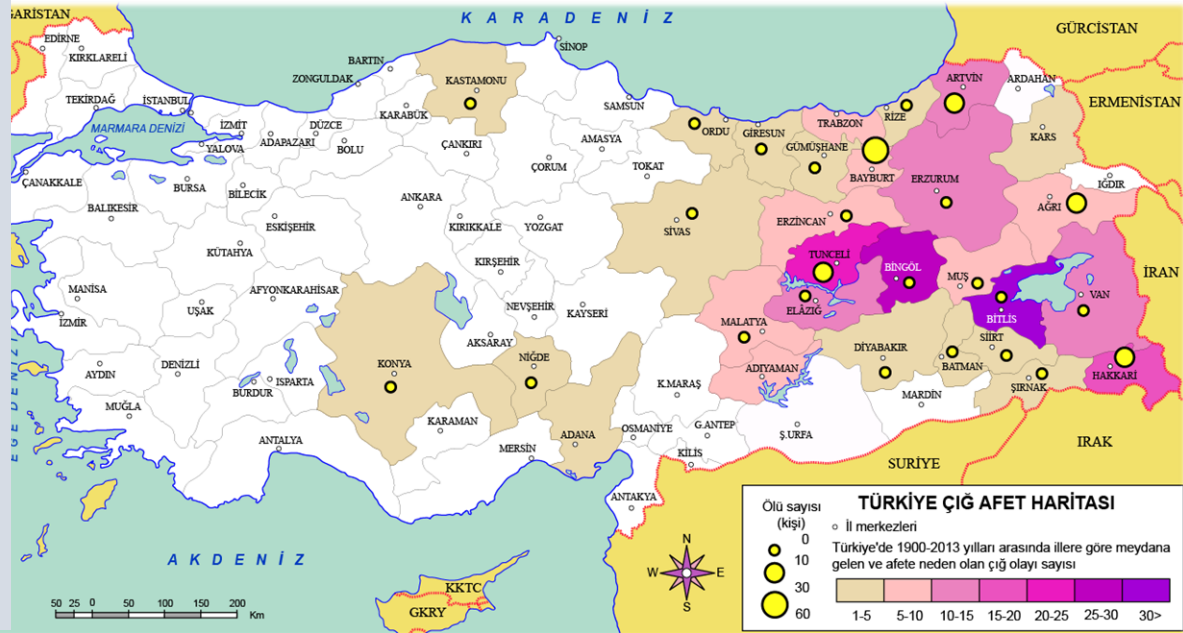
Bulduğum Yerin Heyelan Risk Değerlendirmesi

Öğrenci Heyelan risk haritasını kullanarak yaşadığı yerin riskine göre değerlendirecek

ÇİĞ: Dağlardan ya da eğimli yamaçlardan kopan kar kütlelerinin aşağıya doğru kaymasına denir.

Çığın oluşması için Eğimli arazi ve Kar yağışı olması gerek.

Sizlerde **Türkiye Çığ Afet Risk Haritasını** kullanarak bulunduğunuz yerin çığ riskini değerlendirip alınabilecek bireysel tedbirleri tartışınız ve kısaca yazınız

Çığ'a Karşı Alınabilecek Tedbirler

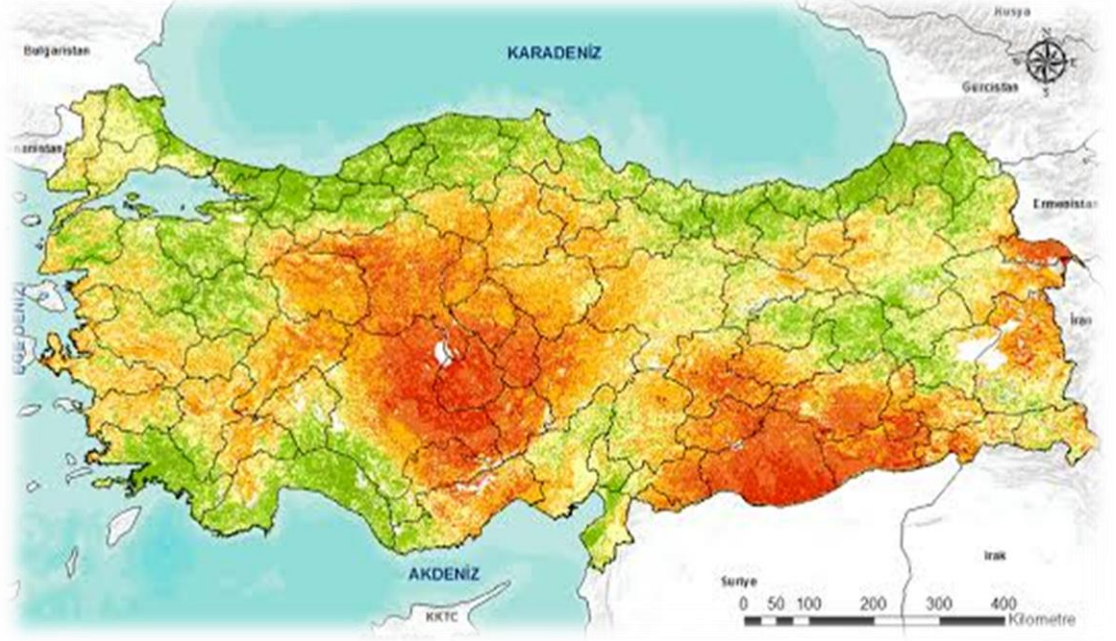
- ❖ Çığ tehlikesi olan yere yerleşim yapmamalıyız.
- ❖ Araziye taraça yapmalıyız.
- ❖ Ağaç dikmeliyiz.
- ❖ Çığ tehlikesi olan yerlerde kontrollü çığ oluşturmamız.
- ❖ Çığ tehlikesi olan yerlerde yüksek ses çıkarmamalıyız.

Bulduğum Yerin Çığ Risk Değerlendirmesi

Öğrenci Çığ risk haritasını kullanarak yaşadığı yerin riskine göre değerlendirecek

EROZYON: Bitki örtüsü zayıf olan arazide su ve rüzgâr sonucu toprağın taşınmasına **Erozyon** denir. Erozyon, en çok **bitki örtüsünün yetersiz ve havanın kurak** olduğu yerlerde görülür. Erozyon sonucu **toprağın verimi düşer ve Barajların ömrü kısalır**. Sizlerde **Türkiye Erozyon Afet Risk Haritasını** kullanarak bulunduğunuz yerin Erozyon riskini değerlendirip alınabilecek bireysel tedbirleri tartışınız ve kısaca yazınız

Erozyona Karşı Alınabilecek Tedbirler

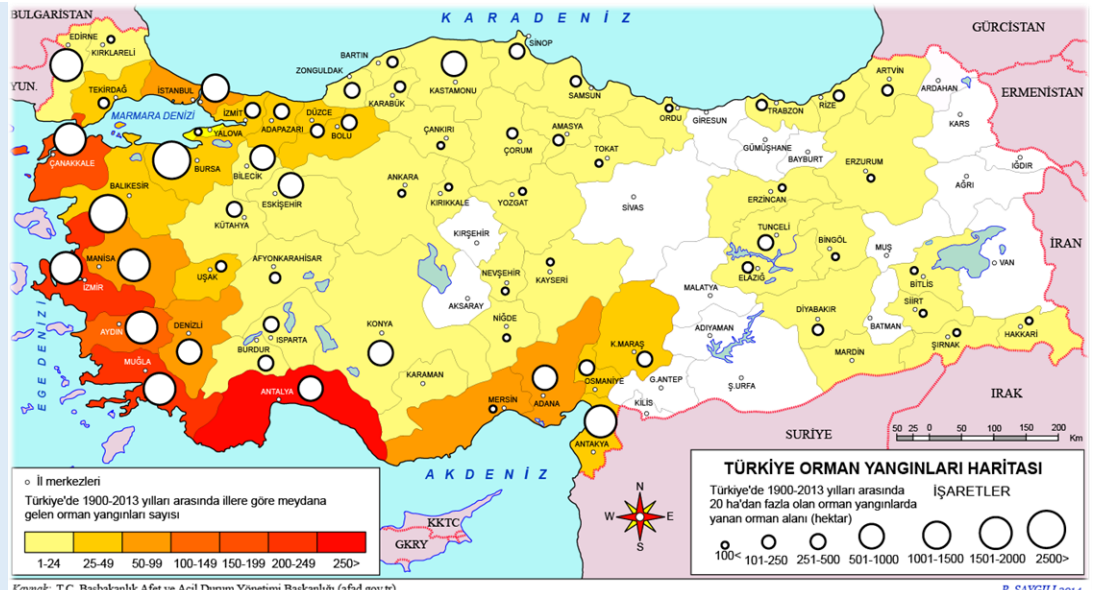
- ❖ Ağaçlandırma çalışmaları yapılmalı,
- ❖ Eğimli arazilere taraça yapılmalı,
- ❖ Meraları aşırı otlatmamalıyız
- ❖ Tarlalar eğimin tersi yönünde sürülmeli
- ❖ Mevcut bitki örtüsü korunmalıdır

Bulduğum Yerin Erozyon Risk Değerlendirmesi

Öğrenci Erozyon risk haritasını kullanarak yaşadığı yerin riskine göre değerlendirecek

ORMAN YANGINI: Doğal ya da beşeri sebeplerden dolayı ortaya çıkan ve ormanların kısmen veya tamamen yanmasıdır.

En fazla yaz aylarının sıcak ve kurak geçtiği yerlerde, en az ise her mevsim yağış alan yerlerde görülür. Sizlerde **Türkiye Orman Yangını Afet Risk Haritasını** kullanarak bulunduğunuz yerin Orman Yangını riskini değerlendirip alınabilecek bireysel tedbirleri tartışınız ve kısaca yazınız

Orman Yangınına Karşı Alınabilecek Tedbirler

- ❖ Piknik ateşimizi söndürmeliyiz.
- ❖ Ormanlara cam şişe vb. çöplerimizi atmamalıyız.
- ❖ Ormanlara sigara (sigara sağlığa zararlıdır.) izmariti atmamalıyız.
- ❖ Herhangi bir yangına karşı tedbirler alınmalı ve insanlar bilinçlendirilmeli.

Bulduğum Yerin Orman Yangını Risk Değerlendirmesi

Öğrenci Orman Yangını risk haritasını kullanarak yaşadığı yerin riskine göre değerlendirecek

Bu afetlerin yanında **Obruk oluşumu, hortum, kuraklık, tsunami, yanardağ patlaması** gibi doğal afetlerde ülkemizde ve dünyada önemli risk oluşturmaktadır.

Yaşadığım Çevrenin Afet Risk Haritasını Belirliyorum

Bilgiler		Hangi Afet	Risk var	Risk yok
1	Yer kabuğundaki ani hareketlenmeler sonucu oluşan sarsıntılara ne denir?	Deprem		
2	Aşırı yağışlar sonucu su taşkınlarına ne denir?	Sel		
3	Yer çekimi etkisiyle toprağın yamaçlardan aşağı doğru hareket etmesine ne denir?	Heyelan		
4	Karın büyük bir kütle halinde yamaçlardan aşağı doğru hızla kaymasına ne denir?	Çığ		
5	Toprağın su veya rüzgâr gibi dış kuvvetler tarafından aşındırılması ve taşınmasına ne denir?	Erozyon		
6	Ormanlık alanlarda doğal veya insan kaynaklı olarak başlayan ve hızla yayılan yangınlara ne denir?	Orman Yan.		
7	Yer kabuğundaki çatlaklardan magmanın dışarıya püskürmesine ne denir?	Volkanik Pat.		
8	Uzun süreli yağış olmaması ve su kaynaklarının azalması durumuna ne denir?	Kuraklık		
9	Deniz tabanındaki depremler, volkanik patlamalar veya büyük toprak kaymaları sonucu oluşan dev dalgalara ne denir?	Tsunami		
10	Tropikal bölgelerde oluşan şiddetli rüzgârlı ve yağışlı hava olaylarına ne denir?	Kasırğa		

Yaşadığımız ile ait afet risklerini daha detaylı öğrenmek için **AFAD İl Afet Risk Azaltma Planı (İRAP)** nını inceleyebilirsiniz. <https://www.afad.gov.tr/il-planlari>

Doğal Afetler ile İlgili Bulmacayı Çözünüz

Yatay olarak

- Şiddetli rüzgarlı ve yağışlı hava olayı
- Yanardağdan lav püskürmesi
- Yer kabuğunun ani hareketiyle oluşan sarsıntı
- Ormanlarda çıkan büyük yangın
- Aşırı yağış sonucu suların taşması
- Aşırı yağış sonucu suların taşması

Dikey olarak

- Yer yüzeyinde oluşan çöküntü
- Denizde oluşan dev dalga
- Toprağın aşınması
- Su kıtlığı
- Toprağın yamaçlardan aşağı kayması
- Karın yamaçlardan aşağı hızla kayması
- Yer kabuğunun ani hareketiyle oluşan sarsıntı

ÜLKEMİZE KOMŞU DEVLETLER

Öğrenme Çıktısı

SB.5.2.4. Ülkemize komşu devletler hakkında bilgi toplayabilme

Her milletin bağımsızlığını temsil eden özgün sembolleri bulunmaktadır. Bu semboller arasında bayrak, milli marş, para ve dil gibi ortak unsurların yanı sıra, her ülkenin kendine özgü tarihi ve kültürel mirasından kaynaklanan farklı simgeler de yer almaktadır. Bu simgeler, o milletin kimliğini ve bağımsızlığını temsil eder.

BAĞIMSIZLIK: Bireyin ve toplumun hiçbir yere bağlı kalmadan kendi geleceklerine hür iradesiyle kendilerinin karar vermesidir.

MİLLÎ BAĞIMSIZLIK: Bir milletin bağımsız ve hür bir şekilde yaşamasına, başka bir devlete bağımlı olmadan özgürce karar verebilmesine denir.

Ülkemizde **Kurtuluş savaşı** sonucunda **Milli bağımsızlığını** kazanmıştır.

MİLLÎ EGEMENLİK VE BAĞIMSIZLIK SEMBOLLERİMİZ

BAYRAĞIMI

İSTİKLAL MARŞIMIZ

PARAMIZ

DİLİMİZ

BAŞKENTİMİZ

MECLİSİMİZ

Yarımada konumundaki Türkiye hem Avrupa hem de Asya kıtalarında toprakları yer almaktadır. Bu nedenle hem denizden ve karadan hem de sadece karadan Sekiz komşusu bulunmaktadır. Ülkemiz bu komşularıyla tarih boyunca siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkileri olmuştur. Günümüzde de bu ilişkiler ticaret, turizm ve kültürel olmak üzere birçok alanlarda devam etmektedir. Şimdi aşağıda verilen haritayı kullanarak bu komşularımıza inceleyelim.

TÜRKİYENİN KOMŞULARI

SADECE KARA SINIRI OLAN KOMŞULARIMIZ

- ❖ Irak
- ❖ İran
- ❖ Ermenistan
- ❖ Azerbaycan (Nahçıvan Özerk Bölgesi)

HEM KARA HEMDE DENİZ SINIRI OLAN KOMŞULARIMIZ

- ❖ Suriye
- ❖ Yunanistan
- ❖ Bulgaristan
- ❖ Gürcistan

Resmi adı Bulgaristan Cumhuriyetidir. Türkiye'nin Kuzey Batısında yer almaktadır. Türkiye Bulgaristan sınırının toplam uzunluğu yaklaşık 269 kilometredir.

YÖNETİM ŞEKLİ	BAŞKENTİ	PARA BİRİMİ	RESMİ DİLİ
Cumhuriyet	Sofya	Leva	Bulgarca

Bulgaristan
Bayrağı

Bulgaristan
Parası

Türkiye'nin batısında yer almaktadır. Günlük hayatta ve uluslararası ilişkilerde genellikle "Yunanistan" olarak anılır. Resmi adı Hellen Cumhuriyetidir. Türkiye ile Yunanistan arasında karada yaklaşık 212 kilometre uzunluğunda bir sınır bulunmaktadır.

YÖNETİM ŞEKLİ	BAŞKENTİ	PARA BİRİMİ	RESMİ DİLİ
Cumhuriyet	Atina	Euro	Yunanca

Yunanistan Bayrağı

Yunanistan Parası

Türkiye'nin güneyinde yer almaktadır. Resmi adı Suriye Arap Cumhuriyetidir. Türkiye-Suriye sınırı yaklaşık 911 kilometre uzunluğu ile en uzun sınıra sahiptir.

YÖNETİM ŞEKLİ	BAŞKENTİ	PARA BİRİMİ	RESMİ DİLİ
Cumhuriyet	Şam	Suriye Lirası	Arapça

Suriye Bayrağı

Suriye Parası

Türkiye'nin güneydoğusunda yer almaktadır. Resmi adı Irak Cumhuriyetidir. Türkiye ve Irak arasında yaklaşık 378 kilometre uzunluğunda bir sınır bulunmaktadır.

YÖNETİM ŞEKLİ **BAŞKENTİ** **PARA BİRİMİ** **RESMİ DİLİ**

Cumhuriyet

Bağdat

Irak Dinarı

Arapça

Irak Bayrağı

Irak Parası

Türkiye'nin doğusunda yer almaktadır. Resmi adı İran İslam Cumhuriyetidir. Türkiye ve İran arasında yaklaşık 534 kilometre uzunluğunda bir sınır bulunmaktadır.

YÖNETİM ŞEKLİ **BAŞKENTİ** **PARA BİRİMİ** **RESMİ DİLİ**

Cumhuriyet

Tahran

Riyal

Farsça

İran Bayrağı

İran Parası

Türkiye'nin doğusunda yer almaktadır. Resmi adı Azerbaycan Cumhuriyetidir. Türkiye ile Azerbaycan'a bağlı Nahçıvan Özerk Bölgesi arasında yaklaşık 17 kilometre uzunluğunda bir sınır bulunmaktadır.

YÖNETİM ŞEKLİ **BAŞKENTİ** **PARA BİRİMİ** **RESMİ DİLİ**

Cumhuriyet

Bakü

Manat

Azeri Türkçesi

Azerbaycan Bayrağı

Azerbaycan Parası

Kavram Bilgisi

ÖZERK BÖLGE: Bir ülke içinde belirli bir coğrafi bölgenin, ülkenin genel yönetiminden bir dereceye kadar bağımsız olarak kendi iç işlerini yönetme hakkına sahip olduğu anlamına gelir.

Türkiye'nin doğusunda yer almaktadır. Resmi Ermenistan Cumhuriyetidir. Türkiye ve Ermenistan arasında yaklaşık 328 kilometre uzunluğunda bir sınır bulunmaktadır. Türkiye Ermenistan sınırı çeşitli nedenlerden dolayı kapalıdır.

YÖNETİM ŞEKLİ **BAŞKENTİ** **PARA BİRİMİ** **RESMİ DİLİ**

Cumhuriyet

Erivan

Dram

Ermenice

Ermenistan Bayrağı

Ermenistan Parası

Türkiye'nin kuzeydoğusunda yer almaktadır. Resmi adı Gürcistan'dır. Türkiye ile Gürcistan arasında 276 kilometre uzunluğunda bir sınır bulunmaktadır.

YÖNETİM ŞEKLİ **BAŞKENTİ** **PARA BİRİMİ** **RESMİ DİLİ**

Cumhuriyet

Tiflis

Lari

Gürcüce

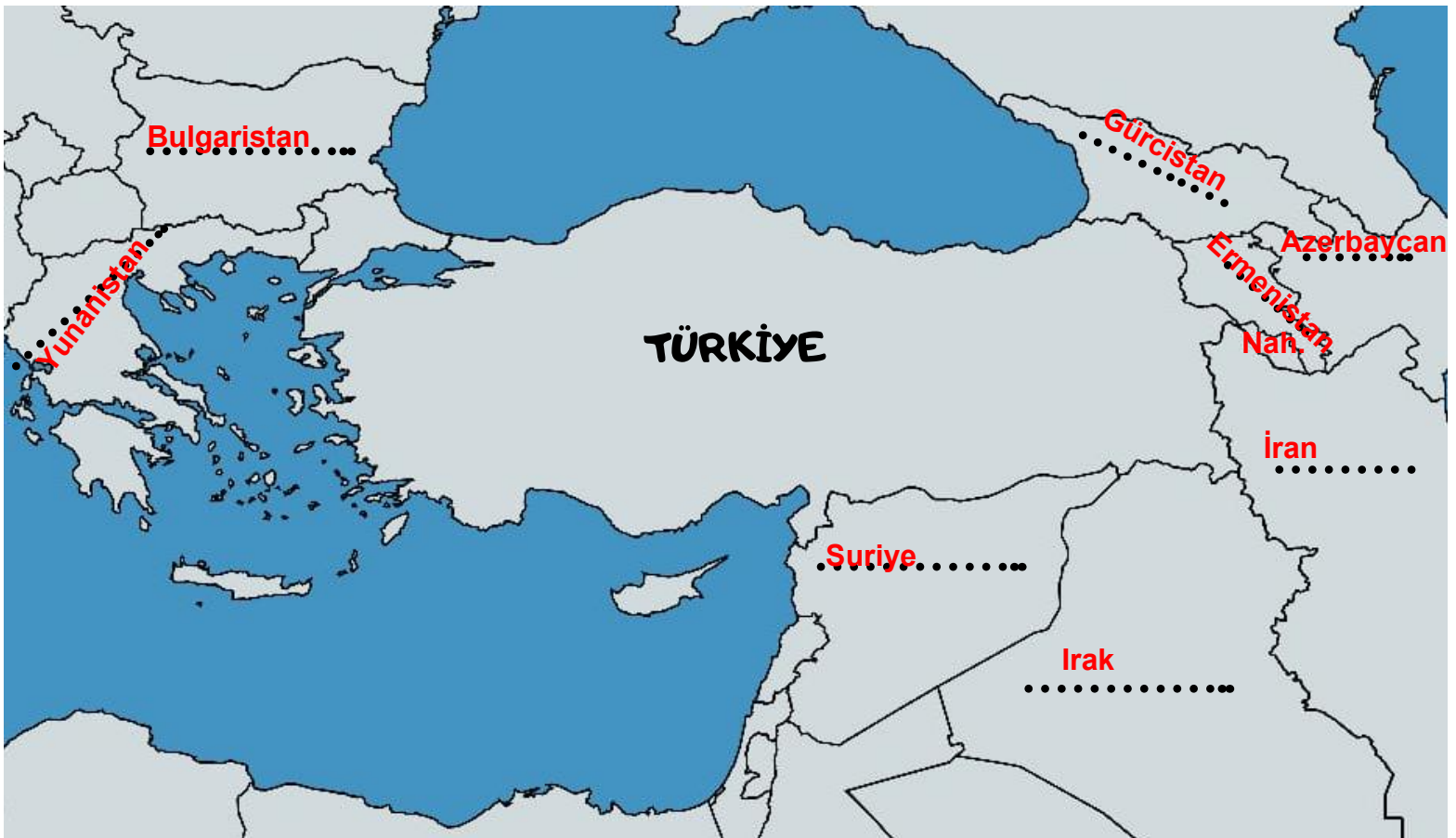
Gürcistan Bayrağı

Gürcistan Parası

Aşağıda verilen dilsiz harita üzerine Türkiye'nin komşularını yazınız ve haritayı renklendiriniz.

Bir devletin en önemli bağımsızlık sembollerinden biride bayrağıdır. Bağımsızlığın sembolleri olan bayrakların hangi ülkelere ait olduğunu yazınız.

Yunanistan

Bulgaristan

Ermenistan

Azerbaycan

Gürcistan

Iran

Suriye

Irak

TEMA SONU ETKİNLİKLERİ

Aşağıda çeşitli doğal afetlere ait görselleri inceleyerek soruları cevaplayınız.

1- Görselde hangi doğal afet görülmektedir.

Deprem

2- Bu doğal afetin meydana gelmesine neden olan doğal ve beşerî faktörler nelerdir.

Yer kabuğunda bulunan kırıklar (Fay Hatları)

3- Bu doğal afetten en az zararla kurtulmak için neler yapılmalıdır.

Binalar daha sağlam yapılabilir, Fay hatlarından uzak yerlere yereşilebilir...

4- Bu doğal afet ülkemizde daha çok nerelerde görülmektedir. Sizin yaşadığınız yerde ne gibi riskler vardır.

Ülkemizin Büyük çoğunluğunda görülebilir.

1- Görselde hangi doğal afet görülmektedir.

Sel

2- Bu doğal afetin meydana gelmesine neden olan doğal ve beşerî faktörler nelerdir.

Aşırı yağış. Dere yataklarına yerleşim kurulması...

3- Bu doğal afetten en az zararla kurtulmak için neler yapılmalıdır.

Alt yapı güçlendirilebilir, Dereler ıslah edilebilir, Ağaç dikilebilir...

4- Bu doğal afet ülkemizde daha çok nerelerde görülmektedir. Sizin yaşadığınız yerde ne gibi riskler vardır.

Ülkemizin her yerinde görülebilir. ...

1- Görselde hangi doğal afet görülmektedir.

Heyelan

2- Bu doğal afetin meydana gelmesine neden olan doğal ve beşerî faktörler nelerdir.

Aşırı yağış, Arazinin eğimli olması...

3- Bu doğal afetten en az zararla kurtulmak için neler yapılmalıdır.

Risk olan yerlere yerleşim yeri kurulmaz, Heyelanı riski olan yerlere setler yapılabilir...

4- Bu doğal afet ülkemizde daha çok nerelerde görülmektedir. Sizin yaşadığınız yerde ne gibi riskler vardır.

Yağışın ve Eğimin çok olduğu ülkemizin kuzey doğusunda daha çok görülür

1- Görselde hangi doğal afet görülmektedir.

Çığ

2- Bu doğal afetin meydana gelmesine neden olan doğal ve beşerî faktörler nelerdir.

Kar yağışı ve arazinin eğimli olması...

3- Bu doğal afetten en az zararla kurtulmak için neler yapılmalıdır.

Risk olan yerlere yerleşim kurulmaz, ağaç dikilebilir...

4- Bu doğal afet ülkemizde daha çok nerelerde görülmektedir. Sizin yaşadığınız yerde ne gibi riskler vardır.

Kar yağışı ve eğimin olduğu her yerde görülebilir. Daha çok Ülkemizin doğusunda görülür.

1- Görselde hangi doğal afet görülmektedir.

Erozyon

2- Bu doğal afetin meydana gelmesine neden olan doğal ve beşerî faktörler nelerdir.

Kuraklık, Meraların aşırı otlatılması....

3- Bu doğal afetten en az zararla kurtulmak için neler yapılmalıdır.

Risk Olan yerlere ağaç dikilmeli...

4- Bu doğal afet ülkemizde daha çok nerelerde görülmektedir. Sizin yaşadığınız yerde ne gibi riskler vardır.

Ülkemizin iç ve Güney doğusunda daha çok görülür.

Aşağıda verilen sorularda yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.	
1	Coğrafi konum ikiye ayrılır: Matematik Konum ..... konum ve Göreceli Konum .....konum.
2	Suriye .....Türkiye'nin güneyinde yer almaktadır, 911 kilometre uzunluğu ile en uzun sınıra sahip olduğumuz ülkedir.
3	Yarımada konumundaki Türkiye hem Avrupa ..... hem de Asya ..... kıtalarında toprakları yer almaktadır
4	Toprağın su veya rüzgâr gibi dış kuvvetler tarafından aşındırılması ve taşınmasına Erozyon .....denir?
5	Çığın oluşması için Eğimli .....arazi ve Kar ..... yağışı olması gerek.
6	Her türlü afete karşı bilinclendirmek, önlem almak ve afet durumunda gerekli çalışmaları yapmakla görevli resmi kurum AFAD .....dır.
7	İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak ve yaşam kalitesini artırmak amacıyla oluşturduğu her türlü yapıya Beşeri Yapı .....denir.
8	İnsanlar tarih boyunca yerleşim yeri seçerken Doğal ..... ve Beşeri ..... Faktörlerin olumlu yönde olmasına dikkat etmişlerdir.
9	Bir yerin kıtalara, okyanuslara, denizlere ve boğazlara olan uzaklığı Göreceli Konum ..... belirler.
10	Bir yerin Matematik Konumu .....değişmezken göreceli konumu zamana ve çevresel faktörlere göre değişebilir.

Aşağıda verilen sorular doğru ise "D"yi yanlış ise "Y"yi işaretleyiniz.		D	Y
1	Coğrafi konum, bir yerin kıtalara, okyanuslara ve enerji kaynaklarına göre durumunu ifade eder.	x	
2	Yer altı kaynakları, bir bölgenin göreceli konumunu etkileyen faktörlerdendir.	x	
3	Sanayi, geçmişte insanların yerleşim yerlerini belirleyen en önemli faktördür.		x
4	Doğal varlık doğada kendiliğinden bulunan ve oluşumunda insan faktörü olmayan varlıklara denir.	x	
5	İnsanların doğal dengeyi bozmaya yönelik faaliyetleri, iklim değişikliği gibi ciddi bir çevre sorununu beraberinde getirmiştir.	x	
6	Yer kabuğunun kırılıp yer değiştirmesiyle oluşan büyük yer sarsıntılara heyelan denir		x
7	Dere yataklarına yerleşme yapmak erozyonu artırmaktadır.		x
8	Çığ tehlikesi en fazla yükselti ve eğimin fazla olduğu ülkemizin doğusunda görülmektedir.	x	
9	Milli egemenlik ve bağımsızlık sembollerimizden biride tarihi eserlerimizdir.		x
10	Türkiye'nin sınır komşuları içerisinde en küçük sınır uzunluğuna sahip olan yer, Azerbaycan'ın Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'dir.	x	

Aşağıda verilen görsellerin doğal varlık mı beşerî varlık mı olduğunu belirleyiniz ve hangi ilimizde yer aldığını yazınız.

Pamukkale Travertenleri

Denizli

Doğal Varlık

Efes Antik Kenti

İzmir

Tarihi Varlık

Balıklı Göl

Şanlıurfa

Tarihi Varlık

Abant Gölü

Bolu

Doğal varlık

Ağrı Dağı

Ağrı ve Iğdır

Doğal Varlık

Sümela Manastırı

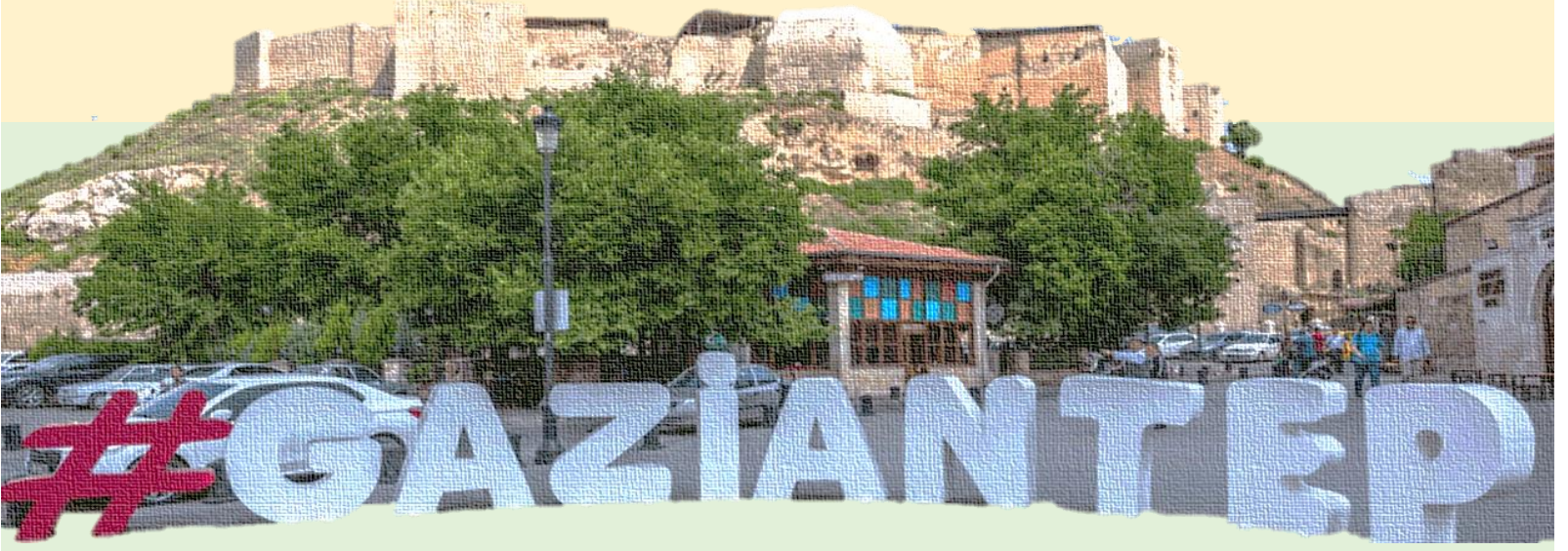
Trabzon

Tarihi varlık

Gaziantep'in göreceli konumu ile ilgili bilgileri inceleyerek aşağıda verilen soruları cevaplayınız.

Gaziantep, Türkiye'nin güneydoğusunda yer alan stratejik bir şehirdir. Şehrin konumu hem tarihi hem de coğrafi unsurlar açısından büyük önem taşımaktadır. Güneyinde Suriye ile komşu olması, Gaziantep'i tarih boyunca ticaret yollarının merkezi haline getirmiştir. Ayrıca, İpek Yolu üzerinde bulunması, kenti kültürel ve ekonomik bir kavşak noktası yapmıştır.

Gaziantep, tarım ve sanayi alanlarında da bölgesel bir öneme sahiptir. Şehir, verimli tarım arazilerine sahip olup, özellikle zeytin, fıstık ve üzüm yetiştiriciliği ile öne çıkar. Bununla birlikte, şehrin sanayi altyapısı da gelişmiştir; özellikle gıda işleme ve tekstil sektörlerinde önemli bir üretim merkezidir. Şehrin yakınındaki ana kara yolları ve demiryolu bağlantıları, ticaretin hızlı bir şekilde yapılmasına olanak sağlar.

Gaziantep, Akdeniz iklimi ile karasal iklim arasında bir geçiş bölgesinde yer aldığından, iklimi hem tarımsal faaliyetler hem de günlük yaşam için elverişlidir. Şehrin tarihi dokusu, özellikle Zeugma Antik Kenti ve Gaziantep Kalesi gibi kültürel mirasları, turistik açıdan da cazip hale getirmektedir. Bu unsurlar, Gaziantep'in göreceli konumunun ekonomik, ticari ve kültürel açıdan Türkiye için stratejik bir şehir olduğunu göstermektedir.

Gaziantep'in Göreceli Konumuna Etki Eden

Ulaşım Özellikleri Nelerdir?

Gaziantep, hem tarihi İpek Yolu üzerindeki konumu hem de gelişmiş kara, demir ve hava yolu bağlantıları sayesinde Türkiye'nin önemli bir ulaşım merkezidir.

Ekonomik Özellikleri nelerdir?

Gaziantep, tarihi İpek Yolu üzerindeki konumu, verimli tarım arazileri, gelişmiş sanayi altyapısı ve ticaret ağları sayesinde Türkiye'nin önemli bir ekonomik merkezidir.

Coğrafi Konum özellikleri nelerdir?

Türkiyenin Güneydoğusunda , Suriye sınırında yer almaktadır.

İklim özellikleri nelerdir?

Hem Akdeniz hemde karasal iklim özellikleri görülmektedir.

İnsanların doğal ortamları değiştirmeye yönelik verilen bilgiler ile ilgili olduğu başlığı eşleştiriniz

1	Doğal bitki örtüsünü ortadan kaldırarak ekim-dikim faaliyetleri için yer açmak.	E		Ormansızlaştırma	A
2	Tarım, yerleşim alanı açma, sanayi veya odun üretimi için ormanların yok edilmesi.	A		Sanayi Faaliyetleri	B
3	Elektrik üretimi, sulama veya içme suyu sağlamak amacıyla nehirlerin ve akarsuların üzerine setler yapılması.	H		Ulaşım Ağlarının Geliştirilmesi	C
4	Nüfusun artmasıyla birlikte doğal alanların üzerine yerleşim yerleri, binalar, yollar ve köprüler inşa edilmesi.	F		Maden Çıkartma ve Taş Ocakları	D
5	Fabrikalar, madenler ve enerji üretim tesislerinin kurulması sonucunda doğal çevrenin dönüştürülmesi, su ve hava kirliliğine yol açılması.	B		Tarım Alanlarının Açılması	E
6	Doğal kaynakların (maden, kömür, petrol vb.) çıkarılması için yer altı ve yer üstü kaynaklarının kazılması ve arazinin bozulması.	D		Şehirleşme ve Yerleşim Alanlarının Genişletilmesi	F
7	Doğal alanların turizme açılması, otel, tatil köyü ve diğer turistik tesislerin yapılması, kıyı ve dağ ekosistemlerinin değiştirilmesi.	G		Turizm Geliştirme Faaliyetleri	G
8	Karayolları, demiryolları ve havaalanları gibi büyük altyapı projeleri için doğal alanların parçalanması ve değiştirilmesi.	C		Baraj ve Su Yapıları İnşası	H
9	Yenilenebilir enerji üretimi amacıyla doğal nehirlerin yönlerinin değiştirilmesi ya da rüzgar enerjisi santralleri kurulması	i		Toprak Islahı ve Drenaj Çalışmaları	I
10	Verimsiz arazilerin tarım için uygun hale getirilmesi amacıyla toprak düzenleme çalışmaları yapılması.	I		Hidroelektrik ve Rüzgâr Enerji Santralleri	i

Aşağıda verilen Kolay, Orta ve Zor seviye soruları cevaplandırınız.

Kolay Sorular:

1.Göreceli konum nedir ve nasıl değişir? Örnek veriniz.

Göreceli konum, bir nesnenin veya yerin başka bir nesne veya yere göre belirlenen konumudur.

Yani bir noktanın konumu, bulunduğu çevreye veya başka bir referans noktasına göre değişebilir.

Bu durum, gözlemcinin veya ölçüm yapılan sistemin değişmesine bağlı olarak ortaya çıkar.

2. İzmir'in göreceli konumunu belirleyen başlıca unsurlar nelerdir?

İzmir'in göreceli konumunu belirleyen başlıca unsurlar, hem doğal hem de yapay faktörlerden oluşur. Bu unsurlar, şehrin coğrafi konumu, iklimi, tarihi ve kültürel özellikleri, ekonomisi ve ulaşım

ağları gibi çeşitli boyutları kapsar.

3. Doğal çevre unsurlarına 3 örnek veriniz.

Dağ, Şelale, Orman...

Orta Seviyeli Sorular

4. Bir yerin matematik konumu neden değişmezken göreceli konumu değişebilir? Açıklayınız.
... **Matematiksel konum enlem ve boylam değerlerini ifade eden sabit bir değerken, göreceli konum değişkendir ve bulunduğu çevreye göre farklılık gösterir.** .....
5. Doğal ve beşerî çevre arasındaki fark nedir? Örneklerle açıklayınız.
... **Doğal çevre, insan eli değmeden oluşan ve doğal süreçlerle şekillenen tüm unsurları kapsar. Dağlar, ormanlar, nehirler gibi coğrafi oluşumlar ve iklim koşulları doğal çevrenin bir parçasıdır. Beşerî çevre ise insanların doğal çevreyi değiştirerek oluşturduğu veya etkilediği tüm unsurları içerir. Şehirler, yollar, binalar gibi insan yapımı yapılar ve tarım alanları beşerî çevrenin örnekleridir.** .....
6. Türkiye'nin hem Asya hem de Avrupa kıtalarında toprakları olmasının coğrafi ve stratejik önemi nedir?
... **Türkiye'nin hem Asya hem de Avrupa kıtalarında toprakları bulunması, ülkemizin coğrafi konumu, tarihi ve kültürel zenginlikleri sayesinde önemli bir jeopolitik konuma sahip olmasını sağlamıştır. İki kıta arasında ekonomik, sosyal ve jeopolitik açıdan köprü görevi görmektedir.** .....

Zor Sorular:

7. Bir yerin göreceli konumunu belirlerken dikkate alınan unsurlar nelerdir? Ulaşım yolları, komşu ülkeler ve iklim gibi unsurların bir şehrin gelişimine etkisini tartışınız.
... **Bir yerin göreceli konumu, o yerin çevresindeki diğer yerlere, bölgelere veya ülkelere göre olan konumudur. Bu konumu belirlerken çeşitli coğrafi, ekonomik ve kültürel unsurlar göz önünde bulundurulur. Ulaşım Yolları, Komşu ülkeler, iklim gibi unsurlar şehri geliştiren temel faktörlerdir.** .....
8. Doğal afetlerin bir bölgenin coğrafi ve beşerî çevresi üzerindeki etkilerini açıklayarak, Türkiye'nin deprem kuşağında olmasının yerleşim yerleri üzerindeki etkisini yorumlayınız.
... **Doğal afetler, coğrafi ve beşerî çevre üzerinde derin izler bırakabilen yıkıcı olaylardır. Bu afetler, hem doğal ortamı değiştirir hem de insanların yaşamlarını olumsuz etkiler. Türkiye, aktif fay hatları üzerinde yer aldığı için sık sık depremlerle karşı karşıya kahr. Bu durum, ülkemizin yerleşim yerleri üzerinde önemli etkiler yaratır.** .....
9. Atatürk Barajı ve 1915 Çanakkale Köprüsü gibi büyük projelerin göreceli konumu nasıl değiştirdiğini örneklerle açıklayınız.
... **Bu tür büyük altyapı projeleri, bir bölgenin göreceli konumunu kökten değiştirebilir. Bu projeler bulundukları yere ekonomik büyüme, sosyal gelişim ve ulaşım kolaylığı gibi birçok fayda sağlar.** .....
10. Türkiye'nin stratejik konumunun, enerji kaynaklarına ve ticaret yollarına olan yakınlığı açısından önemini açıklayınız. Bu durum Türkiye'nin komşuları ile olan ilişkilerine nasıl yansır?
... **Türkiye'nin stratejik konumu, enerji kaynaklarına ve ticaret yollarına yakınlığı, ülkenin hem iç hem de dış politikada önemli bir rol oynamasını sağlamıştır. Bu durum, Türkiye'yi bölgesel bir güç haline getirmiş ve uluslararası arenada daha etkin bir oyuncu olmasını sağlamıştır. Ancak, bu stratejik konum aynı zamanda Türkiye'yi bazı zorluklarla da karşı karşıya bırakmaktadır. Enerji güvenliği, bölgesel rekabet ve siyasi istikrarsızlık gibi konular, Türkiye'nin dış politikasında önemli gündem maddeleridir.** .....